

Собаки - найдавніші друзі людей...

Собаки — найдавніші друзі людей. Мабуть вони були domestіновані 10-17 тис. років тому. Часом тривалої еволюції, вірою і відданістю служила собака людині. І служить теперішній час в мисливстві, в службі і охороні та пошуці злочинців. З давнини використання собак ставало найрізноманітнішим, з'явилися бойові собаки, собаки-компаньйони, собаки-артисти, наркотико-пошукові і навіть собаки-лікарі. В історії виду різноманітність за використанням їх людиною, сталась і відбувається в породних межах. Крім визначеної спеціалізації породи, кожна з них задовольняє службові, спеціальні культурні, етичні і наукові завдання того часу і тих народів, селекціонерів, котрі створили ці породи. Власне на наукових підставах породи собак існують з XVII - XVIII століття. В світі їх більше 400. Можливо найближчим часом буде визнано ще десять порід і породних груп, створених і в Україні. Сюди включаються, як ті що створені методичною селекцією — південно-російська вівчарка, так і завдяки несвідомому добору-степові борзі, мисливські лайки та інші. Останні зміни устрою нашого життя звичайно позначились і на собаках і в першу чергу — на породній ротації. Перебудова суспільства сприяла міграції людей і еміграції собак в Україну. Тому змінився (протягом 5-10 років) породний генофонд і популяційний стан. Комерція майже захопила совість і наукову порядність навіть відомих кінологів. Зростання злочинності сьогодні примушує розглядати собаку, як зброю при самообороні, агітують видовищні знущання над тваринами. Відомо і багато інших антропогенних негативів в сучасних породах і кінології України взагалі. Актуальна проблема збереження породного генофонду собак в метах їх користувального призначення, державних, приватних потреб, і так важлива сьогодні кінологічна освіта. Глибоко повинні вивчатися кінологами України кліматичні, зоогеографічні, історичні регіональні особливості різних собак,

різних порід і породних груп. Є сенс позначити породні фактори стійкості до нозологій, здатності до максимального відтворення і якісної продуктивності собак в породах і породних групах.

Відповідно зоологічної систематики домашня собака відноситься до виду тварин — *Canis famillaris*, роду *Canis*, родині *Canidae* — псові, отряду *Carnivoral* — хижакі. Найближчі родичі собак — вовки різних підвидів, шакали різних підвидів, кайоти. Більш віддалені від собак — лис і песець, а зовсім далекі — кущові собаки, гіенова собака, гривастий вовк. Дійсне походження собак, звичайно, пов'язано з хромосомами. Визначено, що у собак, вовків, шакалів, койотів та дінго австралійського диплоїдне число хромосом у всіх соматичних клітинах (в нормі) дорівнює — 78 (39 пар). Між вказаними представниками можлива гібридизація і отримання плодючих нащадків. Це вказує на те, що кожен з вищезгаданих видів є можливим прашуром сучасних собак. Але ще не досить повні на сьогодні результати дослідів ДНК, білків крові та інших біологічних рідин, антигенів та кісток черепа свідчать про існування максимальної тотожності між вовком, собакою та шакалом. Продовжується вивчення тотожності між цими видами і за ознаками поведінки (міміка, пози) та вокалу (тембр, мелодії).

З'ясовано, що тут найбільше подібності і співпадання між вовком та собакою. Собаки практично відтворюють всі звуки вовків і більшість елементів поведінки. Разом з тим, категорично можна стверджувати про поліфенетичне походження: собака еволюціонувала в різні часи і різними шляхами, на різних континентах і зонах. Окремі гілки генеалогій зникали зовсім, деякі — змішувались з іншими і чимало залишались в чистоті. Тому кожна порода собак "насичена кров'ю" всіх прашурів. Прашурні форми собаки з'явилися не одночасно і в різних частинах світу. Завдяки генотиповій різноманітності межі нових ознак розширювались при схрещуваннях різних предкових собак між собою і при зворотніх схрещуваннях з вовками. Відомі три географічні центри походження: 1) африканський, 2) азіатський, 3) північний (тундра). Аналіз центрів походження свідчить, що в

північному, наприклад, виникли гостровухі породи собак з маленькими вухами (Північ Європи, Сибір, Північна Америка). Це група лайкоподібних. Постійно рухаючись на Північ — з'являються собаки з крупними стоячими вухами — група вівчаркоподібних. Далі на краю Півночі (Азія) — висловухі мастіфоподібні. Деякі породні групи утворювались ізольовано і склали свої генетичні і морфологічні ізоляти, як наприклад, собаки острова Ньюфаундленд. Породоутворення мало і інші варіанти. Тому систематизація порід, визначення генетичних відстаней між ними та гетерогенності кожної прямо залежні питання еволюції собак взагалі.

***Павло Лещинський, завідувач лабораторії кінології
Національного аграрного університету***

***Олексій Трофименко, доктор біологічних наук, професор
кафедри генетики тварин та біотехнологій
Національного аграрного університету***

[Хочу на волю](#)